

POSTANOWIENIE

12 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący)

SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)

SSN Piotr Telusiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 12 września 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej J. K.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Białymstoku

z 24 listopada 2021 r., II Ca 374/21,

w sprawie z urzędu

z udziałem J. K.

o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego,

oddala skargę kasacyjną.

Maciej Kowalski

Tomasz Szanciło

Piotr Telusiewicz

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Białymstoku postanowieniem z 24 listopada 2021 r. oddalił apelację uczestniczki postępowania J. K. od postanowienia Sądu Rejonowego w Białymstoku z 4 lutego 2021 r., którym orzeczono, że przyjęcie J. K. do Samodzielnego Publicznego Psychiatrycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w C. 31 grudnia 2020 r. było zasadne.

Sąd Okręgowy zaakceptował stanowisko Sądu Rejonowego, zgodnie z którym w sprawie spełnione zostały przesłanki z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (dalej: „u.o.z.p.”), w związku

z czym przyjęcie J. K. do szpitala psychiatrycznego 31 grudnia 2020 r. było zasadne. Z powołaniem się na przedstawione w toku postępowania apelacyjnego dowody w postaci nagrań DVD i ich transkrypcji, a także nagranie CD, Sąd drugiej instancji nie podzielił ustalenia przez Sąd pierwszej instancji, że 31 grudnia 2020 r. uczestniczka postępowania zachowywała się w sposób agresywny wobec swojej matki. Tym niemniej w ocenie Sądu Okręgowego zachowanie J. K. tego dnia uzasadniało przyjęcie jej do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody. W czasie interwencji policji zamknęła się bowiem w pokoju, nie chciała otworzyć drzwi mimo próśb funkcjonariuszy, a następnie wyskoczyła przez okno. Po odnalezieniu uczestniczki przez policjantów J. K. była pobudzona, nerwowa, nie wykonywała poleceń, próbowała oddalić się z miejsca zdarzenia, wobec czego użyto wobec niej siły fizycznej i założono kajdanki. Z dokumentacji medycznej, w tym z karty informacyjnej, wynika natomiast, że w dniu przyjęcia do szpitala pozostawała ona bez wglądu w swoje zachowanie, była bezkrytyczna do choroby, w utrudnionym kontakcie i wypowiadała treści odpowiadające urojeniom prześladowczym. Powyższe okoliczności zostały uwzględnione w opinii sporządzonej przez biegłą z zakresu psychiatrii, która po przeprowadzeniu badania J. K. potwierdziła u niej chorobę psychiczną pod postaci schizofrenii paranoidalnej, jak również wskazała, że dotychczasowe zachowanie uczestniczki stanowiło bezpośrednie zagrożenie dla jej zdrowia i życia. Sąd Okręgowy uznał opinię biegłego za rzeczową, profesjonalną i jednoznaczną. O ile konkluzje biegłej co do agresywnego zachowania uczestniczki postępowania wobec matki nie znalazły potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym, to w ocenie tego Sądu nie ulega wątpliwości, że z uwagi na chorobę psychiczną 31 grudnia 2020 r. J. K. zagrażała nie tylko swojemu życiu i zdrowiu (wyskoczyła przez okno), ale również innych osób. Uczestniczka agresywnie zachowywała się bowiem wobec interweniujących funkcjonariuszy policji.

W skardze kasacyjnej od powyższego postanowienia uczestniczka postępowania zarzuciła naruszenie: art. 217 k.p.c. oraz art. 224 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 23 u.o.z.p. w zw. z art 41 § 1 Konstytucji.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty uczestniczka wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi

Okręgowemu w Białymstoku, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna rozpoznawana jest w granicach podstaw, co oznacza, że zakres dopuszczalnej kognicji Sądu Najwyższego wyznacza strona skarżąca, która powinna przytoczyć podstawy kasacyjne (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), zaś granice tych podstaw wyznaczają zarzuty naruszenia wskazanych przepisów prawa. Sąd Najwyższy uprawniony jest do dokonania oceny tylko tych zarzutów, które zostały sformułowane przez skarżącego i nie może uwzględniać naruszenia innych przepisów. Nie może zatem zastąpić skarżącego w wyborze przepisów, które mogły być naruszone przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia.

Artykuł 217 k.p.c. został uchylony z dniem 7 listopada 2019 r. wobec wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Postępowanie w niniejszej sprawie przed Sądem pierwszej instancji zostało wszczęte już po tej dacie. W skardze kasacyjnej zarzucono zatem naruszenie przepisu, który w sprawie nie miał w ogóle zastosowania, co skutkuje niezasadnością podniesionego zarzutu. Nieuzasadniony jest również zarzut naruszenia art. 224 k.p.c., który to przepis określa końcowy moment rozprawy oraz umożliwia uzupełnienie postępowania dowodowego po jej zamknięciu. W skardze nie wskazano na czym miałyby polegać jego naruszenie.

Pominięcie przez sąd pierwszej instancji wniosku dowodowego, jeżeli strona kwestionuje to uchybienie w apelacji, co nie przekłada się na odpowiednie zachowanie sądu odwoławczego, może stanowić naruszenie przepisów postępowania uzasadniające podstawę kasacyjną. W takiej sytuacji w zarzutach kasacyjnych skarżący – w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ pkt 2 k.p.c. – powinien przywołać odpowiedni przepis kodeksu postępowania cywilnego regulujący przesłanki pominięcia dowodu w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Bezzasadny jest również podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 232 k.p.c. przez uniemożliwienie dowiedzenia zasadności apelacji na skutek bierności Sądu drugiej instancji wobec wniosków dowodowych złożonych w środку odwoławczym. Z przepisu tego wynika, że w postępowaniu przed sądem

regułą jest przeprowadzanie dowodów na wniosek stron, a dopuszczanie ich z urzędu stanowi wyjątek od tej zasady. Stosowanie tego wyjątku pozostawione jest dyskrecjonalnej władzy sądu, na co wyraźnie wskazuje użyty w art. 232 zdanie drugie k.p.c. zwrot „sąd może”. Z tego powodu nieprzeprowadzenie dowodu z urzędu z reguły nie stanowi uchybienia, które mogłoby zostać skutecznie wytknięte w skardze kasacyjnej (zob. m.in. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 19 maja 2000 r., III CZP 4/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 195; wyroki SN: z 25 marca 1998 r., II CKN 656/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 208; z 24 czerwca 1998 r., I PKN 194/98, OSNP 1999, nr 13, poz. 425; z 25 czerwca 1998 r., III CKN 384/98; z 9 lipca 1998 r., II CKN 657/97; z 26 stycznia 2000 r., III CKN 567/98; z 14 grudnia 2000 r., I CKN 661/00; z 17 kwietnia 2008 r., I CSK 79/08; z 5 listopada 2008 r., I CSK 138/08; z 20 grudnia 2019 r., II CSK 518/18).

W okolicznościach sprawy nie było przy tym podstaw do zarzucenia Sądowi drugiej instancji nieprzeprowadzenia wskazywanych dowodów z urzędu. Skarżąca w apelacji wniosła o dopuszczenie dowodu z załączonych do apelacji nagrań wraz z ich stenogramami oraz przesłuchanie uczestniczki w charakterze strony na okoliczność negatywnego nastawienia do uczestniczki jej matki J. K.. Ponadto wniosła o rozpoznanie – na zasadzie art. 380 k.p.c. – niezaskarżalnych postanowień dowodowych Sądu pierwszej instancji w przedmiocie rozstrzygnięć o wnioskach dowodowych zgłoszonych przez pełnomocnika z urzędu uczestniczki postępowania w piśmie z 29 stycznia 2021 r. (w pkt 3, 4 i 5 tego pisma). Wnioski te dotyczyły zwrócenia się przez Sąd o nadesłanie nagrań zgłoszeń telefonicznych uczestniczki z 31 grudnia 2020 r. na okoliczność ustalenia m.in. zgłaszania przez nią agresywnych zachowań ze strony matki oraz relacji pomiędzy uczestniczką postępowania a jej matką. W toku postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy uzupełnił postępowanie dowodowe m.in. o przesłuchanie uczestniczki w charakterze strony i nie podzielił ustalenia dokonanego przez Sąd Rejonowy, że 31 grudnia 2020 r. uczestniczka postępowania zachowywała się w sposób agresywny wobec swojej matki. Wskazał, że przedstawione w toku postępowania apelacyjnego dowody – w postaci nagrań DVD i ich transkrypcji, a także nagranie CD – poddają w wątpliwość wiarygodność zeznań świadka J. K., na których oparł swoje ustalenia Sąd pierwszej instancji, przyjmując, że uczestniczka postępowania

w tym dniu była agresywna wobec matki. Z kolei z załączonego do akt nagrania CD z 31 grudnia 2020 r., przekazanego przez Urząd Wojewódzki w B., wynika, że w tym dniu J. K. zgłosiła agresywne zachowanie matki wobec niej do Centrum Powiadamiania Ratunkowego w B., co w części potwierdza relację uczestniczki postępowania odnośnie do przebiegu zdarzenia. W efekcie Sąd Okręgowy, odmiennie niż Sąd Rejonowy, ustalił, że 31 grudnia 2020 r. uczestniczka postępowania nie zachowywała się w sposób agresywny wobec swojej matki.

Przy prawidłowo ustalonej, niezakwestionowanej w skardze w skuteczny sposób, podstawie faktycznej rozstrzygnięcia nie zasługiwał na uwzględnienie podniesiony zarzut naruszenia art. 23 ust. 1 u.o.z.p. W sytuacji gdy skarżąca w dniu przyjęcia do szpitala była osobą chorą psychicznie, która z powodu tej choroby zagrażała bezpośrednio własnemu życiu, zaktualizowała się dyspozycja tego przepisu pozwalająca na przyjęcie jej do szpitala bez jej zgody. Stwierdzając zasadność przyjęcia uczestniczki do szpitala psychiatrycznego Sąd Okręgowy nie naruszył zatem prawa materialnego. Podniesiony zarzut w swej istocie zmierzał do zakwestionowania poczynionych w toku instancji ustaleń faktycznych i oceny dowodów, co w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Z powyższych względów skarga kasacyjna uczestniczki postępowania jako niemająca uzasadnionych podstaw, podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Maciej Kowalski

Tomasz Szanciło

Piotr Telusiewicz

[SOP]

R.G.